

ניצול של בילבול, או: איך לחנך את ילדיך?

„הבדואים נולדו לו ילד. זאת אומרת, בדרך-כלל זה קורה לזוגות. נולד להם ילד והם מאוד מאושרים וגאים בו ומראים את התמונות שלו לכל דורש ולא דורש. תוך חודש חזרות האמא איתנה, עוד חודש עובד הילד/ה כבר ישנים שלו הלילה ואוכלים טוב, והאחות בטבת חלב אומרת שהילד/ה בריא ומפתח פיה, והסבתא בנות לעשות בייביסיטר — והנה נדמה להורים שמעכשיו כבר הכל לגמרי פשוט. הילד הנחמד, היפה והאינטליגנטי שלהם מקבל הרבה אהבה ותשומת-לב ואוכל ומשקה וחיתול נקי, ואפילו מצט מוסיף. וזה לגמרי מספיק.

קבער, לפני הרבה שנים, באמת ההורים חשבו
 כך. ילד ישב כשהיה מוכן לשבת. הלך כשהיה
 מוכן ללכת, עשה את צרכיו כשהיה מוכן
 לכן וכן הלאה וכן הלאה. אחר־כך פתאום הוא
 נהיה גדול והלך לבית־הספר, ושם לימדו אותו
 מיני דברים שלומרים בבית־הספר, ובתוספת של
 אהב לשבת ולתשומת־לב בבית גדל הילד לנער ואחר־
 כך לאיש.

כמה הכל היה פשוט, פעם, לפני הרבה שנים,
כשהמו"לות עוד לא היתה כל-כך מפותחת וספר
היה מילחמה ושלוה. למשל.

עכשיו זה לא כך. עכשיו בכל חנות לספרים יש 30 מדפים ענקיים עמוסי ספרייהוראה דוורים: איך ללמד את ילדך לקרוא בגיל מוקדם? איך להשכיב אותו לישון מוקדם? איך להסביר לו למה הסבא מת? איך להכין אותו לקראת לידת אחותו? איך לנמנע ממנו השממה? איך לגרום לו לעשות את צרכיו בסיר ובטן בחיתולים? כיצד להסביר לו כיצד הוא נוצר בבטן אמו ואיך הוא נולד? איך לגרום לו לאהוב מוסיקה קלאסית? איך לנמנע ממנו ממתקים ולא לגרום לו ריגושיקפיות, ועוד אלף כיצדים ואיך ללמה ומרוע.

כל הספרים הללו באים, לדעתי, להפוך את הביטול של ההורה הטרי לתיקווה. ההורה הטרי מגלה שילדו הולך לישון כל ערב בשעה 9, והבן של החבר שלו הולך לישון כל יום ב-8, וזה כמובן יותר נוח. הילד שלך התחמק בפעם האחרונה כשהיה בן 8 חודשים, לעומת כתי של השכן

ושהתהפכה כבר ב־4 חורשים, הילך שלך עדיין
ממריטב את החיתולים, ולפי ספר אחד שהאם
קראה הוא כבר היה צריך להפסיק מזמן.
אין ספק ששני אנשים מבוגרים, שחיים בשקט
וחיים, רגל מתבלבלים כשלמישפחה מגיע יצור טטן
שיש לו לגיטימציה לעשות כל מה העולה על רוחו.
את הבלבול הזה מתכוונים או מתיימרים לפתור
מאות ספיריטואליזם וההררכה הלוהרים.
אני חייבת להודות שחארי לידת בני הראשון
בם אני קרואה כמספרם כאלה וגם נסיית

להנחן את ילד ירמיהו. שבעות ארוכים ביליתי בקריאת סיר הסיירים, כדי שיעשה כבר את צרכיו בסיר. אבל הילד התעלם ממנו ומן הסיפּוּר המיקצועני שלי, והתנהג בדיוק כמו שהוא רוצה. רק אחרי שהרמתי יריייו הוא היה בוגר מספיק כדי להיות יבש, זה קרה לו. בתקופת ההריון השני שלי קראתי ספר שסיפר על הקינאה של הילד הראשון בתנוק החדש שנולד למישי פתה, הורדו לספל בקינאה הזאת. אחד ההריונות שבספר היה לקנות איוז מתנה לילד הגדול, וכשיוולד התינוק לתת לילד הגדול את המתנה כאילו בשם אחיו. עשיתי את זה. קניתי פנס־קסם ולקחתי אותו איתי לבית־החולים. אחרי הלידה, כשכאב הילד עם אביו לבקר אותי ואת התינוק החדש, תמתי לילד את המתנה ורומזתי בעדינות שאנחנו, ההורים, קיבלנו תינוק במתנה, והוא קיבל מתנה אחרת (הילד היה בן פחות מן שנים). ואחרי שחזרו הביתה, אמר הילד לאביו: „אמא, חשבתי שאני מאמין שהאח התינוק קנה לי מתנה. ואל תהיה לי ירוע שהיא בעצמה קנתה לי אותה. כדי שאשמוח“.

קראתי באותה תקופה עוד אייאלה ספרים בעניין זה, ואחרי נסיונות קצרים של התנהגות לפיהם החלטתי שלא צריך (למדי את ילדך לקרוא) או אייאפשר (כיצד למנוע ממנו להתעקש).

ובכל זאת, שני בני גרלו והפסיקו להרטיב חיתולים ולמדו לקרוא והם אוהבים מוסיקה והם

יודעים למה אנשים מתים ואיך ילד נולד, והם הולכים לישון בזמן, פחות או יותר, והם יושבים והולכים ומתהפכים ורצים ומשחקים כדורגל ועושים צרות להורים.

הספר היחידי שאני מוכנה לקנות, לקרוא ולעשות נסיון אחרון, אם יהיה ספר כזה, הוא „איך להכריח את ילדך לעשות שיעורי־בית“. אבל את זה עוד לא כתבו.

ולמרות כל האמור לעיל, אני יודעת שיש
הורים שרוצים לקרוא ורוצים לנסות, ללמד את
ילדיהם כל מיני דברים שהם יידעו יותר מאוחר
בעצמם. אז הנה סקירה קצרה על כמה ספרים
כאלה, שיצאו לאור ממש בחודשים האחרונים,
בין עשרות אחרים. כמובן:

★ **הגיע זמן לישרן** — מאת ויקי לנסקי, הוצאת רות סירקיס, מחיר 16.90 ש"ח (בשבועי הספר פחות). איך עוזרים לתינוק הבוכה להירדם, איך מטפלים בילד הנוהג להתעורר בלילה, איך מתגברים ההורים על המחסור בשינה?

בין כמה עצות שנראות נבונות «לקראת
השינה הליכשי את התינוק בגר רפוי, קצרי את
התנומות של התינוק במשך היום» (וכן) יש כמה
ווכמה עצות תמוהות מאוד («לא רש לכתוב את
האורות כלילה, אלא יש לבסוס לשמור על שקט
כשבאים אורחים במשך היום, ההתרגשות שבבית
לעשויה להיות גירורי התינוק זקוק לו כדי
להישאר זקר»).

ועוד:
ואני אמא שלו מחליפה לו את החיתול
(אלונה פרנקל)

אמא דובה היתה מורידה את החיתול
המלוכלך ושמה חיתול חדש (סמדר שיר)

זה סיר שעליו אפשר לשבת ולעשות את
הקקי והפיפי במקום בחיתול
(אלונה פרנקל)

לרובי קנו סיר שעליו יוכל לשבת בכל פעם
שירצה לעשות פפי או קקי
(סמדר שיר)

ואחרון חביב:
נפתלי התיישב על הסיר החדש
ישב וישב וישב ולא יצא שום דבר

(אלונה פרנקל)

דובי חבובי ישב על הסור וישב וישב ולא
עשה כלום (סמדר שיר)

ומה למדת מהדוגמות הללו, ילד חמוד שלי?

★ **אבהות** — מאת י"ל קוסבי, הוצאת מטר. הד"ר לחינוך ביל קוסבי אינו אלא האבא מסדרת הטלוויזיה מישפחת קוסבי. כמו בסדרה, גם בחייו הפרטיים קוסבי הוא אב לחמישה ילדים, וזאת סיפרו אבהות הוא כתב מתוך ניסיונו האישי. בהקדמה שלו לספר כותב קוסבי: "כן, להרגיז ילד לשלום הוא הפך בהלכת הנוגין".

והוא יצא לעולם הזה ביום מאהבתי כולם
המקסים ביותר ששני בני-אדם מאהבתי יכולים
לעשות. עובדת היותי אב לחמישה ילדים
מכשירה אותי לכתוב ספר זה, אך לא לתת חוקים
מחליטים, משום שאני חוקי... למרות ששת
אפלי כתיבה-העת על גידול ילדים, המציפים את
חגיגות-הספרים, גידול ילדים הוא עדיין כבחינת
'יבשת' לא נודעת, שאיש לא גילה. צריך פשוט
הרבה אהבה ומזל, וכמובן — אומץ, משום
שמחכות לכם שנים רבות של פחד מפני ילדיכם.
ההקדמה הזאת שיכנעה אותי לקרוא את כל
הספר. ספר של איש חכם בעל נקודת-ראייה
מעניינת על החיים, חם מאוד, מצחיק, קורא
לדברים בשמם המפורש ולא מפחד להודות
שהם... מנצחים אותנו ממעט ומלד. וגם על מפתח
להורות שפה ושם הוא משתמש בשיטות החינוך
של תקופת האבן, כלומר בעיטה הגונה בתחת של
הילד. יופי של ספר. עכשיו הבן שלי קורא אותו
הרגע.

★ **שאלה של אם** — תיקשורת מילולית בין הורים לילדים — מאת פרנסואז דולטו, סופרית מערב. הספר עוסק במיכלול הבכיות שהילד נפגש בהן, תינוק במדע, מצבים שפחתים חייגים, משימת מדרגות, סכך אריות, קנאה ומריבות ועוד. קראת את הפרק בין שלוש העמודים המדבר על „איך להסביר את המוות“. את שלוש העמודים אפשר לסכם בשני מושגים: (1) אל תסתיר מהילד שמישהו מת. (2) על השאלה „מתי מתים“ צריך להשיב בנכונות לחיות“. מרהים. לא?

מה שבעיקר מפרע לי בספר הזה הוא ההתייחסות לילד, במיקרים רבים כלי ציון גיל. הרי ילד בן שנתיים וילד בן ארבע וילד בן 8 וילד בן 12 או 14 אינם יכולים להיכנס כולם לאותה הקטגוריה.

★ להיוולד — מאת שילה קיצ'נגר, הוצאת אורן, צילומים מאת ג'ואן גילסון. זהו ספר ממוינע להסביר לילד הקטן איך הוא נוצר, כיצד הוא ואיך יצא לאוויר-העולם. הספר מסביר את התהליכים כשפה מובנת לגיל הרך, אבל עוד יותר מכך מוסברים הדברים עליידי צילומי-הצבע העובר בתוך הרחם. אם ילד או ילדה בני 4-3 שנים יצריכים לדעת את זה, החומר מוסבר היטב. צילומים, אנכי, מהם ריאליסטיים ומצולמים היטב נראים מפחידים לגמרי לילד הרך שעבורו נכתב הספר. אבל אולי אני טועה, ובאמת אף אחד לא יודע מה עובר בראש של ילד בן 3, וממה הוא נשוי לפחד.

דובי חבובי עושה כמו גדול — מאת מרר שיר, הוצאת סיפוריית מעריב. עוד נסיון חדל ללמד את הילד לעשות בסדר, אלא שהפעם הליך הלמידה הוא דרך מישפחת דובים, ולא דרך כניאדם.

קראתי את הספר ואני מוכרחת להודות שדי
המתי מהרמיון של דובי חבובי לסיר
סירים של אלונה פרנקל, שכבר הפך לכסיר
אנברזל של כל הקאקרים והפישרים בארץ
גולה.

הוא עשה את זה בגיל יומיים
הוא עשה את זה בגיל חודשיים
(אלונה פרנקל)

עשה בחיתולים כשהיה בן יום
עשה בחיתול כשהיה בן חודש
עשה בחיתול כשהיה בן שנה
(סמדר שזיר)